Unitárius Közlöny

KOLOZSVÁR, 1888–1948/1990. • 31. (91.) ÉVF. • 12. SZÁM • 2021. DECEMBER • ÁRA: 3 LEJ

Fotó: Czire Alpár

Örömüzenet

• Ahogy a karácsonyi szereplők tudomására jutott az örömüzenet, a hír hallatára cselekedni kezdtek. Mária szelíden hallgatta az angyali üdvözletet, majd Józseffel Betlehem felé indult. Bár József korábban el akarta bocsátani jegyesét, az isteni hírnök megváltoztatta szándékát. A pásztorok a pusztából indultak a jászolbölcső felé, a napkeleti három király is hosszú, kimerítő útra kelt. Heródes gonosz tervet forralt. Más-más időpontban, más-más módon megfogalmazva, de ugyanazt az üzenetet kapták: egy kisgyermek születik a világra. És ez a jó hír legtöbbjüknek erőt adott az előttük álló feladatok teljesítésére, megnyitotta szívüket, örültek.

Isten csodálatos üzenete a nyitott, alázatos lelket örömmel, jóindulattal tölti el. A sötét indulatokkal teljes szívet nem is tudja megérinteni a tiszta szeretet üzenete. A mi választásunk, hogy meghalljuk-e karácsony üzenetét, vagy sem. Isten ajándéka, az ünnep mindenkié.

A tartalomból:

Apró örömeink adventje 4

Karácsonyi evangélium 5

A csodát nem kívülről küldik 7

Borostyánba zárt életkép 9

Zsil-völgyi hagyományok 13

Karácsonyi úton levéseink 21

„Mert láttuk az ő csillagát napkeleten, és eljöttünk, hogy imádjuk őt.” (Mt 2,2)

• **December 2-án adták át Bálint Benczédi Ferenc ny. püspöknek a Magyar Érdemrend Középkeresztje kitüntetést** Kolozsváron, a Vallásszabadság Házában. A laudációt Márkos Albert zeneművész mondta.

Egyházköri hírek

• **Háromszék-Felsőfehéri Egyházkör**

November 7-én tartotta a Sepsiszentgyörgyi Unitárius Egyházközség lelkészválasztó közgyűlését, amelyen a jelen levő tagok egyhangúlag hívták meg a lelkészi állás betöltésére *Péterfi Zita Ágnest.*

• **Kolozs-Tordai Egyházkör**

Immár második esztendeje, hogy a *Torockói Unitárius Egyházközségben október minden vasárnapján az istentiszteleti alkalmakat a 15 perc zene esemény teszi felemelőbbé.* A komolyzenei, a templomi együttlétet gazdagító program megvalósításáért illesse köszönet Fodor Lilla Dorottya és Strausz Imre István művészeket, illetve mindazokat, akik hozzájárultak a programsorozat sikeréhez.

• **Marosi Egyházkör**

Október 24-én ünnepi istentisztelettel emlékeztek az 1956-os magyar szabadságharc kitörésének 65. évfordulójára Marosvásárhelyen, a kövesdombi unitárius templomban. Az istentiszteletet követően Forró-Bathó Ákos, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem harmadéves történészhallgatója tartott előadást a Nyitrai unitárius lelkészi család 1956-ot követő romániai meghurcoltatásáról. Ezt követően Nyitrai-Németh Csongor nyugalmazott unitárius lelkész, 1956 utáni meghurcolt *Magam nyomában* című kétkötetes munkájának bemutatására került sor. Az ünnepi istentiszteletet és rendezvényt a Bethlen Gábor Alapítvány támogatta.

November 13-án a nyomáti egyházközség tulajdonában álló Nyomáti-tetőn a Pando Egyesület hatszáz tölgycsemetét ültetett el. Munkájukat közel nyolcvan önkéntes segítette.

November 14-én Dávid Ferenc-emlékistentiszteletet tartottak Marosvásárhelyen, a kövesdombi unitárius templomban. A szószéki szolgálatot Jakab Emese gyakorló teológiai hallgató végezte. Istentisztelet előtt a templomba érkező hívek virágot helyeztek el a templom belső udvarán Dávid Ferenc mellszobra előtt, így tisztelegtek egyházalapító első püspökünk emlékezete előtt.

Felhívás az Unitárius Közlöny előfizetésére

Felhívjuk kedves Olvasóink figyelmét, hogy a 2022. esztendőben havilapunk ára szabadárusításban és előfizetésben is 3 lej lesz. Lapunkat a lelkészi hivatalokban lehet megvásárolni, illetve előfizetni, a 36 lejes éves előfizetés biztosítja egész esztendőben az *Unitárius Közlöny* rendszeres érkezését.

Az *Unitárius Közlöny* szerkesztőbizottsága békés, csendes, szeretetteljes karácsonyt és áldott, boldog új esztendőt kíván minden kedves Olvasónak!

LÉLEKKENYÉR

Valahol legbelül

MÁRK ATTILA

Havazik. Kinn a nagyvilág halott kétségkívül. December. De itt a meleg kis szobában milyen boldog az ember.
(Paul Claudel: *A prágai gyermek Jézus*)

A város utcáit rovom. Gyaloglás közben bőven van ideje az embernek gondolkozni, emlékezni. Mire is gondolna az ember decemberben, mint a karácsonyra? Vannak, akiknek örömpillanatok jutnak eszükbe, rég elmúlt vagy nem is olyan régi karácsonyi emlékek, és önkéntelenül elmosolyodnak, örvend a lelkük. És vannak mások, akik szomorúan tekintenek vissza a múltra. Úgy éreznek, amint Márai írja: „Félnek, hogy egyedül maradnak, önmagukkal, abban a sötét erdőben, ami a létezés szomorúsága... Ezért menekülnek a fény felé."

Én, amikor a karácsony ünnepére gondolok, nem a megszokott bibliai idézetek jutnak eszembe, hanem a Máté evangéliuma egyik sora: „Jól vagyon, jó és hű szolgám, kevesen voltál hű, sokra bízlak ezután" (Mt 25,5). Miért ez az idézet? Honnan jön? Nagyon vissza kell utaznom időben, valamikor ötödikes koromba. A nagy karácsonyi készülődésben segíteni akartam, fenyőfát vásároltam. Boldogan vittem haza a formás fát, de örömöm hamar szomorúsággá változott, édesanyám ezüstfenyőre várt, én vöröset vásároltam, a tudatlanságomon felháborodott, és azzal küldött vissza az utcára, hogy ne merészeljek hazamenni, amíg nem adom el a fát és nem szerzem vissza a kiadott pénzt. Összeszorult szívvel, sírva, reménytelenül, szomorúan álldogáltam az utcán, amikor egy idegen férfi megállt mellettem és megkérdezte: miért sírsz, kisfiú. Semmit sem szólt, csak megvette a vörösfenyőt, több pénzt adva érte, mint amennyit én költöttem. Elhatároztam akkor, hogy én majd mások karácsonyát megpróbálom szebbé tenni. Isten meghallgatta kérésemet, nem csodákat művelni tanultam meg, hanem Márai szavaival a szívemben próbáltam készülni a karácsonyi ünnepre: menekülni a fény felé.

Alkalom adódott, számtalan. Emlékezetemben felötlenek a különböző kórusokkal való karácsonyi koncertek, Händel *Messiás*ának magasztos akkordjai, de ugyanúgy az árvaházakban, börtönökben éneklések megdöbbentő, torokszorongató emlékei. Aztán a minden fáradtságot elfeledtető, gyermekekkel tartott próbák lelkes hangulata, az a különleges, megnyugtató megelégedés, amikor a sok gyermektől felmelegedett teremben fáradtan, de boldogan gyűjtöd össze a széken hagyott kottákat, a főpróbák kakaó- és kalácsillatú pillanatai. Lelki szemeim előtt látom ma is, ahogy Sepsiszentgyörgyről Brassóba hazautazva a vonaton, bóbiskoló feleségem mellett Andersen *A kis fenyő* meséjét próbálom énekelhető verssorokba szedni. És az elégtétel, az öröm pillanatai, amikor a már felnőttek elmondják, azért jönnek el a karácsonyesti áhítatra, mert életre szóló élmény maradt számukra, hogy évről évre egy újabb megzenésített karácsonyi történet világában élhették meg a szentesti csodát, és emlékeznek a kisgyerekként megtanult dallamokra.

> *„Jól vagyon, jó és hű szolgám, kevesen voltál hű, sokra bízlak ezután."* (Mt 25,5)

A következő kép egy rideg, egyáltalán nem karácsonyi hangulatot idéző stúdió, ahol barátaimmal, zenész kollégáimmal próbálunk karácsonyi hangulatot varázsolni magunk köré felvétel közben. És a megnyugtató érzés, amikor megszólal a világhálón a vers és dal, amit majd a karácsonyi vásáron, mínusz 20 fokos hidegben, meggémberedett ujjakkal játszunk a kimerészkedő hallgatóknak.

Bízom benne, hogy lesznek újabb és újabb helyzetek, kihívások, amikor gyermekkori elhatározásomat beválthatom: ahogy a múlt év karácsonyán is, amikor a járványos-maszkos körülmények között a gyermekekkel, a sepsiszentgyörgyi unitárius templom udvarát megtöltő hívekkel gyertyák és csillagszórók fényénél éreztük mindannyian, hogy érdemes csinálni. Csak azért is. „...feltűnés és hiú szerep nélkül – segíteni az embereken." (Márai S.)

Lehet-e szebb feladat karácsonykor, mint az orgonához ülni és az ismert zsoltárokat énekelve, a padokban ülő hívek lelkében a régi, elmúlt karácsonyok hangulatát felidézni?

Mi lehet szebb isteni válasz annak az utcán kesergő kisfiúnak, mint az, hogy szülőként fiaival megélheti az „angyallesek" varázslatos hangulatát, az együtt éneklés örömét, az elégedettséget, hogy sikerült abból a valamikori sötétből a fénybe menekülni.

Néhányszor morcosan duzzogok karácsony előtti hajrában az ünnepi feladataimra gondolva, ilyenkor egy Márai-mondat jut eszembe, és elmosolyodok: „Hirdesd az igazságot, de nem árt, ha néha mosolyogsz közben."

LÉLEKTÉRKÉP

Apró örömeink adventje

DIMÉN-VARGA TÜNDE

Az évnek ez az időszaka hagyományosan a lelassulásé, a pihenésé, a befele fordulásé, a feltöltődésé volt. Az utóbbi években, évtizedekben azonban fokozatosan megfordult ez a tendencia – és ahogy az egész életünkre is – az advent, a karácsony és általában az ünnepek időszakára is egyre jellemzőbb lett a több munka, a rohanás, a külsőségek fontosságának felerősödése. Mindez nyilvánvalóan több stresszel járt, és azzal, hogy kevésbé tudtunk kapcsolódni a legbelsőbb önmagunkhoz, az ünnep lényegéhez.

Már nemcsak a pszichológusok, hanem bárki láthatja, tapasztalhatja, hogy a mentális egészség mutatói évről évre rosszabbak minden korosztályban. Ez azt jelzi, hogy az a mód, ahogy élünk, nemcsak a környezetünk számára fenntarthatatlan, hanem lelkünknek is.

A pandémia előtt is sokat dolgoztunk, szabadidőnkben pedig inkább programokra jártunk kikapcsolódni. Sok felnőtt megfogalmazta, hogy a hétvégék szinte csak az elmaradt házimunkák pótlásáról szóltak. A gyermekpszichológusok pedig régóta mondogatják, hogy túl kevés a gyermekek számára a családban eltöltött idő.

A világjárvány ugyan adott némi esélyt a lelassulásra, otthonmaradásra, de sajnos olyan mértékű bizonytalanságot, szorongást okozott, sok embertársunk pedig magányt, veszteséget és konfliktusokat élt át, hogy a helyzet nemhogy javult volna, inkább továbbromlott.

Sokunkban feltevődik a kérdés, mit tehetünk mégis, hogy megállítsuk vagy legalább csillapítsuk a negatív spirál hatásait. Hiszen a karácsony közeleg, adventben mindennél jobban vágyik a lélek a nyugalomra, a békére, a csendre, a szeretet, az öröm megélésére. Vagyis kikapcsolódás helyett bekapcsolódásra, a lelkünk lényegéhez való kapcsolódásra van szükségünk. Ez pedig csak akkor lehetséges, ha minden idegszálunkkal jelen vagyunk testileg, lelkileg, mentálisan, spirituálisan.

Az öröm, a boldogság átélésének képessége tulajdonképpen négy, testünkben termelődő hormonhoz köthető, a dopaminhoz, az oxitocinhoz, az endorfinhoz és a szerotoninhoz. Szerencsére nem vagyunk teljesen a külső körülményeknek kiszolgáltatva, öngondoskodással mi magunk is tehetünk azért, hogy mindennapjaink örömtelibbek legyenek. Az adventi lelki készülődésünket segíthetik például az örömhormonok, ha tudatosan figyelünk rájuk.

Advent első vasárnapja a remény ünnepe. Használjuk az azt megelőző hetet a dopamintartalékunk erősítésére. A dopamin jutalomhormon, akkor szabadul fel a testünkben, ha elértünk egy célt. Ezért fontos, hogy reális terveket szőjünk, azokat bontsuk apróbb lépésekre, és minden elvégzett feladat után jutalmazzuk magunkat, legyen szó munkáról vagy tanulásról. A dopamin segít koncentrálni, kitartani, keményebben dolgozni a céljainkért. Érdemes segítenünk a dopaminfelszabadulást edzéssel, jó minőségű fehérjefogyasztással és hálánk kifejezésével. Ennek érdekében ún. hálanaplót is írhatunk, amelybe naponta három dolgot jegyezzünk fel, amiért hálásak voltunk aznap.

A második vasárnap a szereteté. Fordítsuk figyelmünket szeretethormonunkra, az oxitocinra. Az oxitocin teszi lehetővé a másokhoz való kötődést, hatására barátságosabbak, empatikusabbak, elégedettebbek leszünk. Termelődését segíthetjük számunkra komfortos testkontaktussal, öleléssel, gyerekekkel való játékkal, házi kedvenceink babusgatásával vagy egy jó masszázzsal. A masszázsnak a legújabb kutatások szerint a traumák oldásában is szerepe van, éljünk hát vele!

A harmadik gyertya az adventi koszorún az öröm érkezését jelzi. Az endorfint örömhormonnak is szokás nevezni, mert hatására euforikus érzelmeket élhetünk át. Az endorfin ugyanakkor testünk természetes fájdalomcsillapítója. Hatására úgy érezzük, hogy hegyeket is képesek vagyunk megmozgatni. Segítsük hát termelődését zenével, tánccal (otthon is jó), nevetéssel (ragadós) és jó cselekedetekkel. Altruista tetteink hatását nemcsak az érzi, akivel jót tettünk, hanem mi magunk is.

Az utolsó gyertya a békét jelképezi. Az örömhormonok közül a szerotonin áll legközelebb hozzá, mivel a nyugalom, a biztonság és a magabiztosság érzését segíti elő. Bizonyos ételek, mint például a zabpehely, barnarizs, banán vagy a csoki fogyasztása szerotoninfelszabadító hatású. Segít továbbá a természetben való séta, az ún. „erdőfürdő", a napsütés, a mély, hasi légzés.

A fentiek megvalósulását segíti, ha az advent heteiben tudatosan kevesebb időt töltünk képernyők előtt, a virtuális világban. Ha „lekapcsolódunk", nagyobb eséllyel kapcsolódunk szeretteinkhez és önmagunkhoz. Így mindannyian megtapasztalhatjuk, hogy a legnagyobb sötétség után mindig megérkezik a Fény. Mert „az ünnep azé, aki vár" (Szabó T. Anna).

HITFORRÁS

Karácsonyi evangélium

KOPPÁNDI BOTOND PÉTER

„Valának pedig pásztorok azon a vidéken, a kik künn a mezőn tanyáztak és vigyáztak éjszakán az ő nyájok mellett. És ímé az Úrnak angyala hozzájok jöve, és az Úrnak dicsősége körülvevé őket: és nagy félelemmel megfélemlének. És monda az angyal nékik: Ne féljetek, mert ímé hirdetek néktek nagy örömet, mely az egész népnek öröme lészen. Mert született néktek ma a Megtartó, ki az Úr Krisztus, a Dávid városában.” (Lk 2,8–11)

1989 decemberében tizenöt éves suhanc voltam, és advent utolsó napjaiban Szentiváncaborfalvára utaztam, hogy együtt karácsonyozzak anyai nagyszüleimmel. Ekkor már a Kossuth Rádió jóvoltából tudtuk, hogy mi történik Temesváron, úgy gondoltuk, hogy egy kis háromszéki faluban biztonságban leszek, jöhet bármilyen égszakadás, földindulás. A családi helyzet így nézett ki: édesapámat berendelték a katonakórházba, öcsém valahol Félixfürdőn edzőtáborozott, édesanyám dolgozott a kolozsvári Tehnofrigban, én meg fölkerekedtem, hogy pap nagyapámmal és óvónő nagyanyámmal töltsem az ünnepet.

Gondoltam, ha már ott vagyok, megnézem a katolikus templomban megszervezett pásztorjátékot, mint annyiszor az előző években. Szokás szerint szép számú gyülekezet várta, hogy a fiatalok előadják a karácsonyi történetet, amikor egyszercsak megjelent a templomban egy fiatalember, akinek egy puska volt a vállán. Odalépett a plébánoshoz, súgott valamit a fülébe, akinek arca elhalványodott, de erőt vett magán, kiállt a templom piacára, és határozott hangon így szólt: „Emberek, drága testvéreim, ne ijedjetek meg, de M. barátunk azt a hírt hozta, hogy terroristák fészkelték be magukat a temetőkertbe, ünnepségünket így nem tudjuk megtartani, arra kérek mindenkit, hogy ne pánikoljon, hanem szépen, fegyelmezetten, csendben és rendben menjen mindenki haza!”

El lehet képzelni, hogy szavai nyomán rögtön kitört a riadalom, az emberek tülekedve próbáltak kitódulni a templomajtón, ám ekkor a plébános sztentori hangon elkiáltotta magát: „Emberek..., emberek, ne féljetek! Legalább ma ne féljetek!” Majd így folytatta: „Menjetek Isten hírével!”

Ennek hatására a riadt tömeg egy szempillantás alatt megnyugodott. Az asszonyok egymásba karoltak, a férfiak, a temetőt kémlelve, terelgetni kezdték kifelé a gyermekeket, és mi, fiatalok, „halálmegvető bátorságot” színlelve, egy kupacban indultunk haza – utólag belegondolva: könnyű célponttá válva akár egyetlen árva „terrorista” számára is.

Azóta minden karácsonykor számomra a katolikus plébános hangján szólal meg a lukácsi „ne féljetek”. Ugyanígy a karácsonyi evangélium is inkább Károli Gáspár veretes szövegével hatol el a szívemig, és még most is hallom Szabó Dezső bácsi vagy éppen nagyapám hangját, amint a szószéken ünnepélyes hangon felolvassák: *„És ímé az Úrnak angyala hozzájok jöve, és az Úrnak dicsősége körülvevé őket: és nagy félelemmel megfélemlének. És monda az angyal nékik: Ne féljetek, mert ímé hirdetek néktek nagy örömet, mely az egész népnek öröme lészen. Mert született néktek ma a Megtartó, ki az Úr Krisztus, a Dávid városában.”* (Lk 2,8–11)

Egy héttel ezelőtt, amikor a teológushallgatókat készítettem fel a karácsonyi legációs szolgálatokra, többen kérdezték: „mit lehetne mondani valami biztatót erdélyi magyar népünknek ebben a pandémiás világban?” Erre azt válaszoltam, hogy ha én ott ülnék a templomban, akkor csak arra vágynék, hogy a pap, a lelkész, a legátus álljon ki a szószékre, és mondja el: ember, ne félj, mert neked is megszületett a Megtartó, ebben az esztendőben is részesülsz karácsony megújító ajándékában!

Tehát az evangélium idén is így hangzik: Ne féljetek, mert nektek, mindannyiatoknak született a Megtartó! Az újabb fordítású bibliákban a lukácsi szövegben a Megtartó helyett Üdvözítő szerepel. Az eredeti görög szövegben is a σωτήρ – szótér, azaz üdvözítő, illetve szabadító áll. De azt is tudni kell, hogy az evangélium szerzője, Lukács, aki foglalkozására nézve orvos volt, nagyon tudatosan szerkesztette így ezeket a szövegeket! Szinte sebészi precizitással írja meg tudósítását az eseményekről: „Történt pedig azokban a napokban, hogy Augustus császár rendeletet adott ki...”; „Ez az első összeírás akkor történt, amikor Szíriában Cirénius volt a helytartó...”; „Elment József is a galileai Názáretből Júdeába, a Dávid városába, amelyet Betlehemnek neveznek, mert Dávid házából és nemzetségéből való volt...” stb. A bevezetőben tényszerű, hajszálpontos, részletes eligazítást kapunk.

Ám ezután jön a költőiség, a gyönyörű, lelket melengető, narratív elbeszélés: „Pásztorok tanyáztak azon a vidéken a szabad ég alatt...”; „És ímé az Úrnak angyala hozzájok jöve, és az Úrnak dicsősége körülvevé őket: és nagy félelemmel megfélemlének...” Majd: „hirtelen mennyei seregek sokasága jelent meg az angyallal...” Mert az evangéliumot, a jó hírt hirtelen kell közölni, gyorsan kell elmondani, hogy mi is történt. És Lukácsra oly jellemző, hogy az angyalok mondják

el a jó híreket! Már korábban megjelentek Zakariásnak és Erzsébetnek, és a józan ész ellenében is, de megjövendölték Keresztelő János születését, és ugyanígy, az αγγελος-ok, az angeloszok a hírnökök, akik Máriának is megjövendölték, hogy gyermeke születik, aki majd a Messiás lesz. És az is nagyon lukácsi, hogy az angyalok nem Heródesnek, nem az írástudóknak, nem a gazdagoknak jelennek meg, hanem a pásztoroknak, a szegényeknek, a marginalizáltaknak, mert ezzel jelezni akarja, hogy a születés „az egész népnek öröme lészen", hiszen a Megtartó nekik is, mindenkinek megszületett! És bár sok évszázados teológia épült arra, hogy Jézus volt az Üdvözítő, a Szabadító született meg a betlehemi istállóban, és hogy az azt jelentette, hogy meg kell szabadulni a bűntől, a halálfélelemtől, mégis, jó arra gondolni, hogy mi, unitáriusok ezt a kérdést visszaadtuk az embernek. Nem gondoljuk azt, hogy „az egyházon kívül nincs üdvözülés", nem gondoljuk, hogy egy külső tekintélynek kell minket átsegíteni a „mennyek országába", sem azt, hogy a hitünkért cserébe kapjuk az üdvözülést. Inkább így mondjuk: az üdvözülés az ember belső megváltozásának kérdésköréhez tartozik, és nagyon egyszerűsítve, így gondoljuk: ha sikerül egyik napról a másikra jobbá lenni, akkor az üdvösségünk többé már nem kérdéses.

Talán tudat alatt ezért kedvesebb számunkra a Megtartó gondolata. Néhányan talán ezért szeretjük jobban a Károli-féle megfogalmazást: született néktek ma a Megtartó, az született meg, aki meg fog tartani minket a legnehezebb pillanatokban is, az született meg, aki némelyeknek Megváltó, sokaknak Szabadító, de végül is mindenkinek: Megtartó. Az az ember született meg, aki akkor fog megtartani, amikor mi már nem tudjuk megtartani magunkat, aki támogat, hogyha kell, aki ölbe vesz, ha már nincs jártányi erőnk sem. Így az evangélium ebben az esztendőben is az, ami szó szerint elhangzik itt, Lukács evangéliumában, miszerint εὐαγγέλιον, eüángélion, azaz jó hír, örömüzenet hirdettetik meg nekünk: ne féljünk, mert nekünk is megszületett a Megtartó!

Gyermekkoromban a templomi pásztorjátékban én mindig valamelyik pásztor szerettem volna lenni. Ma, ha tehetném, sokkal inkább angyal lennék, hogy angyalszárnyakkal, repkedve, bepillantsak a kórházak ablakán, és magyarul, románul ennyit mondjak a szenvedőknek és ápolóiknak: ne féljetek, mert nektek is megszületett a Megtartó! Elmennék a doveri kikötőbe, és az ottrekedt kamionosoknak mondanám: ti se féljetek, mert ma nektek is megszületett a Megtartótok! És elmennék Írországba, hogy fölkeressem a fiam legjobb barátjának édesanyját, aki nem tudott az ünnepre hazajönni, mert törölték a járatát, és hogy mélyen a szemébe nézzek, és azt mondjam: ne félj, mert neked és odahaza a szeretteidnek is megszületett ma a Megtartó! És a Sora körül csellengő hajléktalan Lacinak is ugyanezt mondanám, és neked is, aki itt vagy a templomban, és neked is, aki otthon vagy, mert félsz, neked is, aki elmagányosodtál, és neked is, aki felőrlődtél abban, hogy egész évben tartani kellett a lelket a tieidben, és neked is, akinek már elege van az egészből, neked, nekem, mindannyiunknak mondanám, hogy ne féljetek, mert hirdetek néktek nagy örömet, amely az egész népnek öröme lészen: született néktek ma a Megtartó!

Az afroamerikai fekete gyülekezetekben az istentiszteleten az átszellemült hívek gyakran fordulnak a prédikátoraik felé, és azt kérdezik: mit üzent ma számunkra az Úr? Lefordítva: mi számunkra ma az evangélium? Nos, ha ma valaki netán ezt kérdezné tőlem, én sem tudnék mást mondani, mint azt, hogy angyalain keresztül üzeni, ne féljetek, mert született néktek ma a Megtartó! És ha megszületett, az azt jelenti, hogy Isten azt üzeni, hogy van remény, van újrakezdés, van holnap és holnapután, azt jelenti, hogy nem vagyunk egyedül, és nincs mitől már félnünk!

Amikor 1989 karácsonyán a templomból hazaértem a szentiványlaborfalvi paplakra, akkor otthon idillikus jelenet fogadott: nagyszüleim feküdtek egymás mellett a hitvesi ágyban, nagymamám olvasta a *Nők Lapjá*t, nagyapám elmélyülten böngészte a *Keresztény Magvetőt*. Diszkréten intettem nagyapámnak: jöjjön ki, mert nagy baj van. Kijött, hátramentünk a kertbe, és döbbenten néztük, ahogy a légvonalban tíz kilométerre levő Sepsiszentgyörgyön – ahogy utólag kiderült – két katonai egység lőtte egymás állásait szakadatlanul, azt gondolván, hogy az ún. terroristákkal harcol. És mindez abban a városban, ahol a család másik részéről nem tudtuk, hogy élnek-e vagy halnak-e. Ahogy álltunk egymás mellett, imádott nagyapám átölelte a vállamat, és szelíd hangon ennyit mondott: ne félj, valahogy megsegít az Úr!

Évekkel később értettem meg, hogy karácsony akkor teljes számomra, ha a „Ne féljetek!" bátorító üzenete három helyről érkezik: Mindenekelőtt érkezik Istentől, angyalait küldi el a világnak, hogy hirdessék: ne féljetek! Aztán érkezik az egyháztól, és ez az üzenet nekem és egy templomi gyülekezet számára harminc esztendővel ezelőtt egy katolikus plébános hangján változtatta meg a világot. És végül érkezik az embertől, az embertárstól, nekem nagyapám szelíd szavától és gesztusától, aki képes volt egy pillanat alatt elűzni lelkemből a félelem érzetét.

Drága testvérem, ha ma hazaérsz, és valaki megkérdi tőled, hogy mi volt a textus, mit üzent ma nekünk az Úr, akkor csak ennyit mondj neki: az volt, ami minden évben kellene hogy legyen: emberek, ne féljetek, mert nagy örömet hirdetek néktek, ami az egész népnek öröme lesz: született néktek ma a Megtartó, aki az Úr Krisztus, a Dávid városában. Ez az evangélium, és ennyi bőven elég! Ámen.

(Elhangzott 2020 karácsonyán.)

A csodát nem kívülről küldik

MÁRKOS-MÁTYÁS E. ZITA

„Életünk nemcsak cselekedetek, de talán még inkább a várakozás iskolája." (Pilinszky János)

Igen, iskolája. A nagy tanítómester, az élet iskolája – dörög bennem nem kevés iróniával. Erre mondanák a bölcsek, ne kísértsd a sorsot! Talán a legerélyesebb, leginkább vaskalapos, tekintély- és térdre parancsoló minden eddigi iskolámnál. Az sem biztos, hogy ebben „átmegyek".

Tudniillik én nem tudok várni. Jobban mondva nem tudtam. Szent meggyőződésem volt, hogy amit elhatározok, mindjárt meg is valósíthatom, hiszen kifogyhatatlan erő van bennem, fáradhatatlan állóképesség, ambíció, munkamorál, jó szándék. És itt bukott el az elméletem. Csúfos kudarc volt.

Idén szeptembertől ismét iskolaközelbe kerültem. Gyermeknevelési szabadságom letelte után, amelyet második kisfiunkkal töltöttem, ideje volt újra a munkába állni, s amint később kiderült, nemcsak tanárként álltam rá erre az útra, hanem egyben tanulóként is.

Kész tervekkel, pontos leosztásokkal készültem, hogy kinek mi lesz a feladata ahhoz, hogy működjön az elképzelésem. Gondoltam, ha keményen rádolgozok, ennyi elegendő is lesz a boldog kiteljesedéshez.

Amint kiderült, a sors nem szereti az elbizakodott embereket, még ha dolgozni vágyóak sem. Arra is rájöttünk, a romániai tanügyi maffia előbb-utóbb mindenkit utolér, és senki sem volt boldog vagy beteljesült, mindenki megkeseredett, kegyetlen és komor volt (ez utóbbit írjuk naivan a világjárvány okozta létbizonytalanság számlájára). Summázva: ott állok iskolakezdést követően arcomra fagyott mosollyal, megtizedelt óraszámmal a főkatedrámból, titokzatos módon és visszafordíthatatlanul eltűnt pluszórákkal és teljesen elveszve. Mert a soktól megkímélt, kevés vihart megélt hajóskapitányt elnyeli az első (nem is annyira) fergeteges szökőár.

Kievickélve ebből a tájfunból, a remény leheletével megtöltve szívem, lelkem, újragondolom magam. Érzem, tennem kell valamit, többet, nem nyelhet el ez a veszteség. Hosszas keresés és kétkedés után szerződést kötünk egy egyesülettel. Óraadó angoltanárként felvesznek részmunkaidőre. Hatalmas az öröm, megjött az elégtétel, enyhén csípős gőggel mutatom a sorsnak: *„Na, látod?!"*

És újra feláll székéről a tanítómester az élet iskolájában. Nem is csodálom, most tényleg nem csodálkozom, a naivság után a kicsinyességre is volt válasza. Hetekig, mert kimondani is nehéz, hogy hónapokig semmi hír az egyesülettől. Oda a befektetésem, az erőfeszítésem, de legfőképpen a reményem. A bennem dúló dühöt legszívesebben egy szitoklevélben küldeném nekik, valami mégsem engedi. Nem volt más, mit tennem, mint várakozni. VÁRAKOZNI! Nekem. Aki talán életében nem várt soha semmire, hiszen mindene megadatott.

És ha azt gondolná mindenki, most aztán következik a mindent ki- és beteljesítő siker, elismerés, teljes lelki megnyugvás, téved. Hosszas várakozás után végre sínen van az angolórák programterve, kezdhetnénk, amikor túlcsordulásig bőkezűvé válik a sors: iskolában lebetegedett kollégák óráit kell helyettesíteni, egyházközségeinkben pedig naponta kell búcsút vegyenek híveink szeretteiktől, túl gyakran kell temetési szertartásokra járnunk. Szédületes és ijesztő, kihívó és felvillanyozó volt ennyi teendővel zsonglőrködni.

Amint írtam, a leginkább térdre parancsoló tanító az, aki az élet iskolájában oktat. Kíméletlen és nyomatékos. Megtapasztaltatta, hogy téves az elképzelés, miszerint az életben mindennek simán, a precíz terv mentén kell mennie. Megéreztette azt, hogy bár a technológia mindent egy klikkeléssel teljesít, várakozás nélkül, az élet nem a képernyőn zajlik, semmi sem gombnyomással érhető el. És bár gyermekként megvolt mindenem, felnőttként másképp teljesülnek az álmok, de az sem baj, ha valami hiányzik vagy várat magára. A legjobb viszont, hogy a fiaimnak is átadhatom az igazi megélés értékét: hogyan kell, lehet várni valamire, várakozni, és mi az, amit igazán ajándékba kapunk utána: türelmet, tudatosságot, hogy képesek vagyunk rá, így sok más mindenre is, értékelést, rugalmasságot a várakozásban, átváltozást.

A Megváltó születése felé számlálva a napokat, nekünk, felnőtteknek is szükségünk van a szeretetteljes, aggódó várakozás megélésére. A közömbös órák jelentéktelenül suhannak tovább. Azok a percek, amelyeknek minden részecskéjét féltő gonddal számoljuk, azok lesznek a legszebb percek, a legszebb emlékek.

„A karácsony a szeretet, és ádvent a várakozás megszentelése. Az a gyerek, aki az első hóesésre vár – jól várakozik, s már várakozása is felér egy hosszúhosszú hóeséssel. Az, aki hazakészül, már készülődésében otthon van. Az, aki szeretni tudja azt, ami az övé – szabad, és mentes a birtoklás minden görcsétől, kielégíthetetlen éhétől-szomjától. Aki pedig jól várakozik, az időből épp azt váltja meg, ami a leggépiesebb és legelviselhetetlenebb: a hetek, órák percek kattogó, szenvtelen vonulását. Aki valóban tud várni, abban megszületik az a mélységes türelem, amely szépségében és jelentésében semmivel se kevesebb annál, amire vár." (Pilinszky János)

Megszületik. Belülről. A csoda.

A türelemről

Soha nem voltam túl türelmes alkat. Gyermekként is úgy szerettem, hogy minden azonnal történjen meg, valósuljon meg, de nem is akárhogyan: minden pont úgy, ahogyan elképzeltem és szerettem volna. A szülők féltő szeretetében nőttem fel. Addig, ameddig gyermeki burokban voltam, nem éreztem azt, hogy esetleg történhet valami nem úgy, ahogyan én szerettem volna. Aztán később nagyon sokat hallottam: türelem. Már-már haragudtam erre a szóra, nem szerettem. Ahogyan kimondták és rágondoltam, mindig a mondás jutott eszembe, hogy a türelem rózsát terem, és mindig szép, vörös rózsát képzeltem el. Aztán mások is tanítottak a türelemre, baráti jótanácsként is sokszor elhangzott.

Azóta kezdtem ízlelgeti ezt a fogalmat: mit is jelent a türelem, mit is jelent így élni az életet. Most már nem is akarom, hogy minden úgy történjen, ahogy én akarom, most már megtanultam, hogy az Istenben bízva élni jelenti az igazi türelmet. Hogy rá bízom magam, s nem mindig akarom, hogy minden az én akaratom szerint történjen, hagyom, hogy úgy legyen, ahogyan Isten akarja. Most olyan életszakaszba léptem, amely igazán megtanít várni, igazán megtanít a türelemre, mert bizony vannak élethelyzetek, amelyeket nem lehet sürgetni, és megtanít arra, hogy *türelem.* Így kicsit lassabban lépek az utcán, ráérősebben iszom meg a csésze teámat, nem sietek. Minden percet szeretnék lassú, türelmes módban megélni, nem

átrohanni, nem mást akarni, hanem a *mostban* lenni. A gyorsan rövidülő nap szépségét látni, emberek kedvességét látni. Látni, hogy van szép ebben a világban, s még tud szebb lenni nekem is, másnak is. Lassan advent, lassan várakozni kell. Igazi advent, igazi szent várakozással teli advent lesz, ahonnan nem lenne most jó sietni, csak lassan megérkezni, s letörölni a hosszú út után poros cipőimet. Most nagyon szeretnék türelmes lenni, a sokszor elhangzott szülői intésként, baráti szeretettel megfogalmazott jótanácsként szeretném a bűvös türelem szót lassan magamba szívni, s a türelem rózsáját gondozni, ápolni, szeretni.

Vajon, kedves Olvasó, sikerül most kicsit lassabban lépni? Vajon sikerül most megtalálni a lélekben a türelem törékeny virágát?

DÉNES ERZSÉBET

Hogyan írjuk helyesen?

Dávid Ferenc-zarándoklat

Bár korábban már volt szó azon kifejezéseink helyesírásáról, amelyekben szerepel egy tulajdonnév és egy köznév is, egy aktuális esemény kapcsán felelevenítjük a korábban írtakat.

Elég gyakori tájainkon, hogy kulturális vagy közintézmények viselik elhunyt nagyjaink nevét, vagy éppenséggel szoboravatókra járunk, esetleg az olvasott könyvünkre csak a szerző nevével hivatkozunk, a színházban látott darabra pedig a rendező nevével. Élő szóban nem is okoz gondot mindez, annál többet írásban.

Sokan úgy tartják és úgy is használják, hogy a személynév és az utána következő, a személynévhez tartozó közszó közé nem kell kötőjel. Van is ennek egy rejtett analógiája, amelyet nemigen szoktak végiggondolni: amikor egyszerű jelzős szerkezettel van dolgunk, a jelző és a jelzett szó közé sem teszünk semmilyen írásjelet (jó iskola, szép falu, nagy erdő stb.), és a jelzőre a milyen? kifejezéssel kérdezünk rá. A gondolkodásunkban a Dávid Ferenc-zarándoklat kifejezés is ennek az analógiájaként jelenik meg, sőt, még azt is elhisszük magunknak, hogy az alábbi kérdés–válaszszal jutunk a mondattani kategória nyomára: milyen zarándoklat? – Dávid Ferenc! Ezzel a kérdés-felelekkel első ránézésre nincs semmilyen gond, de ha másodszor is rápillantunk, már felfedezhető egy apró logikai baki. A feltett kérdésre a helyes válasz ugyanis <u>nem</u> Dávid Ferenc, hanem: Dávid Ferencre emlékező, Dávid Ferenc emléke előtt tisztelgő stb. Jóllehet tehát csak Dávid Ferenc-zarándoklatról beszélünk, de mindahányszor kiejtjük ezt a fordulatot, azt vagy annak variációját kellene mondanunk, amit az előző mondat végén elfogadott válaszként megjelöltem. A magyar nyelv azonban gazdaságosságra törekszik, és mi sem szeretjük a barokkos körmondatokat; ahol erre lehetőségünk van, toldalékokat vagy éppen szavakat hagyunk ki, és ezek nyomát az írásunk megőrzi. Esetünkben egy aprócska kötőjel emlékeztet a kihagyott szavakra.

DÉNES GABRIELLA

Borostyánba zárt életkép

Vannak emlékeink, amelyeket úgy őrzünk, mint a borostyán a letűnt világ őszárványait. Nem éled fel a gyantával eggyé olvadó rovar, de része és megkövesedett éke marad az örökkévalóságig. Ilyen emlékek a gyermekéveim azon téli vakációi, amit unokaként sokszor töltöttem nagyszülőknél, Homoródkarácsonyfalván. Emlékszem, nagy havak voltak, az udvaron hóból várat és hóembert építettünk, majd szánkó helyett a csűrből kivett korcsolyával egymást húztuk felalá a hóban, sötétedésre megfagyva, átázva mentünk be a házba. A hóban hagyott lábnyomunkról talán méretet vett az Isten, hogy odaát az „égi suszterájban" kiscsizmát varrjon a Jézuskának.

Korán sötétedett.... Látom, ahogy nagyapám ott ült a kályha mellett, a tüzet őrizte, és törökbúzát fejtett. Egy csipor langyos tej a kályha szélén, benne elázva a kenyérbél. A kályha lerjében sült az alma, illata és párája betöltötte a helyet, belekapaszkodott a két évszázados ház vastag gerendáiba. Néha megállt a fejtés moraja, bizonyára lekoppant a szeme, elszundított. A kályha túlsó oldalán nagymamám üldögélt a megszokott helyén, néha kapitányosan igazítva el nagyapámat:

– Áron, ne aludjál!

– Nem alszom – hangzott a felrezzenő válasza, majd újra hulltak az aranyló szemek a fatekenőbe. A ház közepén, a gerendára felakasztva a petróleumlámpa. A paraszti számítás, takarékosság helyezte oda. Annak halvány fénye mellett unokákként az asztalnál rajzoltunk vagy a csuszákkal játszottunk. A csuszákból „tetőtlen tornyot" nem építettünk, de istállót, pajtát igen, talán jobbat is, mint amilyen a betlehemi kis Jézusnak jutott. Igaz, szalmát nem tettünk bele, pedig igazán úgy illet volna a Megváltónak. A háttérben a rádió fecsegett, mellette némán, ünnephez illően felöltöztetve egy kicsi gyantaillatú karácsonyfa, amit fenyőfa korában nagyapám hozott a közeli fenyvesből. Rajta néhány festett dió, megkövesedett szaloncukor, egy-két dísz. És ott ültünk alatta, nagyszülők, unokák a magunk csendes elfoglaltságában, ősi áhítattal hallgatva a tűz pattogását, figyelve a kályha résein kiszűrődő fény játékait. Néha felsírt egy-egy forgács, mint az e világra érkező Gyermek,

aki előre tudta, hogy el kell égnie ahhoz, hogy itt a Földön meleget és fényt adjon.

Ahogy haladt az idő előre, a játékból dologra kellett váltani. Segíteni kellett a fejtésben. Odaültem a törökbúzafejtő-gép mellé, és hajtani kezdtem a kart, egyre gyorsabban, szaporábban, bizonyítási vágytól fűtve, mígnem egyszer csak megszorult. Hiába próbálta nagyapám, nem engedett a kar, nem mozdult sem előre sem hátra. Bosszankodott szegény a fuzsitusságomon, de már nem volt mit tenni, így hát sietve elküldött segítséget hívni. Ilyen és hasonló nagy erőt igénylő feladat megoldására mindig a szembeszomszéd Béla Mózsi bácsit kellett áthívni. Egyedül élő, özvegy ember. Erős, kemény, nagy tenyerű öreg, járása is lassú, súlyos volt. Én átszaladtam a havas utcán, kapuján beléptem, az ajtón kopogtattam. Kérésemnek eleget téve átjött, megfogta a fejtőgépet, majd keze szorításában az elakadt gép egy könnyed roppanással engedett, és kilazult. Apró gyermekként nagy erejű óriásnak láttam ezt az embert, aki ott akkor barna priccsesben, kötött szvetterben és szürke lájbiban csodát művelt. Hellyel kínálták, leült a padládára az asztal mellé, talán hogy ő is teremtőerő legyen abban a csendes téli estében, amikor kaput nyitott egy zörgető gyermeknek, amikor a kisfiú csuszából istállót készített a kis Jézusnak, mikor ember az embernek segíthetett, amikor Mózes és Áron egy asztal mellett ülhetett.

TŐKÉS LÓRÁNT

RADNÓTI MIKLÓS

December

Délben ezüst telihold
a nap és csak sejlik az égen.
Köd száll, lomha madár.
Éjjel a hó esik és
angyal suhog át a sötéten.
Nesztelenül közelít,
mély havon át a halál.

1941. február 11.

Aki nem hisz másnak. A bizalom hiánya és az első pofon

Szomorú gyermekkor... hárman kellett megtapasztalnunk. Mindkét szülőnk káros szenvedélye miatt bennünket az unitárius kántortanító nagyszüleinkhez vitt azzal a megjegyzéssel, hogy hamarosan utánunk jönnek, de soha többé nem láthattuk őket. Így ameddig éltek, a nagyszüleink neveltek minket, az élő szülők három árváját. Akkor fel sem fogtuk, hogy miért nincs nekünk is anyánk és apánk, mint más gyerekeknek.

Sajnos nagyapánkat az Isten korán magához szólította, így csak nagyanyánk gondozott, de hamarosan őt is egy gyógyíthatatlan kór az örökkévalóságba vitte. Így nem volt mit tenni, apánk fiútestvérei összegyűltek, és elhatározták, elárverezik nagyszüleink ingóságait, minket pedig szétosztanak maguk között. Engem és kisöcsémet a kolozsvári Irisz-telepi templom papja vett magához, bár még legényember volt, a lánytestvérem először egy távoli rokon paphoz került, majd egy udvarhelyi tanár vette magához, akinek bár volt felesége, de nem volt gyermekük. Sajnos ma már egyik testvérem sincs életben.

Közben a pap bátyánk megnősült, és oda vitt ahhoz a családhoz, ahova nősült, de ott egyáltalán nem fogadtak jó szívvel. Ha bátyánk nem volt otthon, enni se nagyon kaptunk az anyósától. Szerencsére az Irisztelepi román paplak mellett volt az apácák rezidenciája, ahol minden csütörtökön lángost osztottak az elhagyott vagy árva gyermekeknek. Ezt megtudtuk, és mi is sorba álltunk, a sorba, amely a bejárattól a lakásig tartott, hogy mi is részesülhessünk az adományból. A kisebbik testvérem annyira gyenge volt, hogy nem volt képes sorba állni, így a járda melletti díszcserjék tövébe ültettem, és a piros kockás, szakadt ingemben sorba álltam, s ahogy a kezembe adta egy termetes apáca, szaladtam vele a bokorhoz, hogy adjam oda az éhes testvéremnek, és újra a sor végére álltam, hogy én is kaphassak. Ez így ment jó darabig, de egyszer az apáca észrevette, hogy én már kaptam, hiába magyaráztam, hogy először mindig kistestvéremnek vittem, aki nem bírja a hosszas sorba állást, szidalmazások kíséretében lángos helyett egy akkora pofont adott, hogy kiestem a sorból, és megtiltotta, hogy máskor oda menjek a nélkül, hogy igazmondásomról meggyőződött volna. Ettől a perctől még a csütörtöki napot is hiába vártuk, de a jó Istennek gondja volt ránk, egy jószívű nagynénénk, akinek nem volt gyermeke, magához vett, és felnevelt. Ez csak egy rövid történet a sok-sok megaláztatásomból az eltelt 84 évemben, de Isten segedelmével igazi néptanító lehettem, s hálámul 51 évet töltöttem a katedrán. Tanulóimat mindig az egymásban való bízásra neveltem: csak akkor kételkedjenek egymás igazában, ha csalódtak abban.

GÁLFALVI GÁBOR

Segítőkészség Magyarszováton

Egy fagyos-ködös októberi éjszakán porrá égett az ötgyerekes Zsigmond József családi otthonának a tetőszerkezete. Emellett a pusztító lángok martalékává vált a bútorzat, a ruhák és az edények java része.

A magyar összefogás és a gondoskodó keresztény szeretet csodaszép példájáról tett ismételten bizonyságot a falu magyarsága. Elsőként az ötödikes Csilla osztályfőnöke, Horváth Hajnal jelentkezett: már a tragédia másnapján meleg ruhákkal és finom, meleg ételekkel kereste fel a bajba jutott nagycsaládot. Utána gondoskodott arról, hogy a hiányzó konyhai edényeket beszerezze, és a magyarszováti iskolai oktatók körében gyűjtést szervezett a gyorssegélyre. Magyarszovát két magyar felekezete is gyorsan intézkedett a család, főleg a jobb életkörülményekre érdemes gyermekek megsegítésére. Már azon a héten a Gondviselés Segélyszervezettől ruhát, cipőt, tisztító- és fertőtlenítőszereket hoztam, a segélyszolgálat munkatársai arról is gondoskodtak, hogy egy zsák játék is legyen a küldeményben.

A Magyarszováti Unitárius Egyházközség 15 700 lejt, a Magyarszováti Református Egyházközség 12 670 lejt gyűjtött a károk elhárítására. Az egyházközség vezetősége a rangidős Székely József javaslatára az egyházközség készpénzéből 1630 lejjel kipótolta a begyűlt összeget, hogy a két felekezet gyűjtése elegendő legyen a tetőszerkezet helyreállításának munkadíjához. Hála Istennek, már javában dolgoznak a messze földön híres széki építőmesterek, bízom benne, hogy a fagyos tél beálltáig újjávarázsoljak a Zsigmond család otthonát, hogy mind ők, mind a segítőkész falubeliek jó lélekkel és hálatelt szívvel várhassák a szeretet ünnepét.

BALÁZS TAMÁS

Nincsen új a nap alatt

PAVELKA ATTILA

• Nihil novi sub sole (Nincsen új a nap alatt) – tartja a latin mondás. Marosvásárhelyen, a Bolyai téri Unitárius Egyházközség őrzi a Marosi Unitárius Egyházkör levéltári iratainak túlnyomó többségét. Ezek között találunk olyan kéziratokat, amelyekből régmúlt évszázadok pusztító betegségeiről, azoknak kezelési módjairól, hatóságok által bevezetett korlátozásokról értesülünk. Meglepő a korabeli és a jelen intézkedések közötti hasonlóság. Azt gondolnánk, hogy az utazási korlátozások, kijárási tilalom, karantén, ellenőrzések, testi érintkezés tiltása stb. csupán a koronavírus következménye. Az alábbiak szerint ez nincs így.

193 évvel ezelőtt, 1828. november 28-án kelt levelében Marosszék hivatalos elöljárósága, a „Nemes Maros Széki Tisztség", Nagy Dániel (marosszéki alkirálybíró és dirigens királybíró, kir. tanácsos, Nagy András és Botos Ágnes fia, a református kollégium felügyelő algondnoka és az 1803-ban alakult Theatralis Commissio lelkes tagja volt) és Gál Elek aláírásával a pestis terjedéséről értesítette Kozma Gergely szentgericei unitárius esperest. A hivatal felkérte, hogy a járvány megfékezése és elkerülése érdekében tájékoztassa a lelkészeket a tizenöt évvel korábban, 1813-ban kelt és a levélhez mellékelt rendszabályokról. A lelkészek feladata volt a korlátozó rendelkezések háromszori felolvasása a szószéken, azok megmagyarázása a hívek számára, valamint a rendelkezések teljesítéséről való visszajelzés a hatóságoknak.

A rendszabály tartalmazza a pestis természetére, valamint terjedésére vonatkozó ismertetéseket, amelyeket mindenkinek tudomására kell hozni („annak ragadó természete magyaráztassék meg, és ez a vérhas – Diftenteria – és Rüh példájával meg világosíttatván, mindenekkel meg kel értetni, hogy a Pestis nem a Levegő Ég által hanem tsak az egymáshoz érés, vagy a meg Pestisedett köntös használtával ragad el"). Továbbá felszólítja a lelkészeket arra, hogy a járvány súlyosságát hangsúlyozzák a hívek előtt („a mennyire tsak lehet azon nyomorúságott, mellyel az Emberi Nemzet illyen alkalmatossággal gyötörtetik eleven szinekkel kel elejekben terjeszteni"). A rendelet korlátozza a személyes érintkezést és a gazdasági tevékenységeket („minden társalkodást, kereskedést félbe szakaszt, a szántóföldeken pusztaságot okoz"), továbbá tartalmazza a közösségi összefogás szükségességére való intést is („azokat is, a'kiknek meg kegyelmez szükségre és éhségre juttattya mellyeket ha a község figyelmesen eszébe vészen, kétség kívül tulajdon meg győzedéséből is egész igyekezettel azon lészen, hogy a Pestisnek reáragadhatását elkerüllye").

A rendelet tizenegy pontban foglalja össze a korlátozásokat:

- más tartományba való utazás csak a lakhely ragálymentes, egészséges voltát igazoló irattal lehetséges,
- a pestises vidék elzáró vonallal való bekerítése, vagyis lezárása,
- a rendkívüli és gyanús betegségek bejelentése,
- katonai és polgári őrség rendelése a pestises vidék széleire, valamint a titkos ösvényekre,
- az igazolvánnyal nem rendelkező idegenek, főleg a török birodalomból származóak kitiltása a településekről,
- a pestises vidékek határaitól 6 mérföldnyi távolságra fekvő települések szakaszokra való osztása, elöljárók kiválasztása, akiknek feladata a felügyelete alá tartozó személyek naponkénti megvizsgálása, a jövevények kikérdezése, a halottak megvizsgálása, valamint jelentéstevés a tapasztaltakról a helység bírájának. A bíró a jegyzővel vagy a pappal jegyzőkönyvet vezet a jelentésekről, amelyet naponta benyújt a járási hivatalhoz; innen a

jegyzőkönyveket a királyi kormányzósághoz terjesztik fel,
- a holttestek orvosok általi megvizsgálása abban az esetben, ha a pestis a határszélekhez már közel pusztít,
- hirtelen halál beálltakor kötelező a tetem orvos vagy sebész általi megvizsgálása, a halottas ház őrizettel való körülvétele, hogy elkerüljék a háziaknak idegenekkel való érintkezését,
- a háziak kötelessége a halott eltemetése a falutól távol levő, kerítéssel vagy sánccal körülvett helyen, a halott ruháinak, párnáinak, takaróinak elégetése, valamint a ház bedeszkázása is,
- a pestis továbbterjedését meggátolandó, mindazon személyeket, akik a halott társaságában voltak, szigorú őrizet alatt eltávolították a faluból, kivizsgálták, hogy az elhunyt hol és milyen társaságban tartózkodott korábban,
- büntetések megállapítása azon bírák és tisztviselők számára, akik nem gondoskodnak a rendeletek betartásáról vagy együttműködnek az azokat áthágókkal, miáltal elősegítik a pestis terjedését: hivataluktól való megfosztás és büntető eljárás indítása ellenük.

1828. december 5-én a rendelkezésekkel együtt érkezett az esperesi hivatalba Pataki Sámuel „protomedicus" ugyancsak 1813-ban írt, a pestis tüneteit leíró, az elkerülés és megelőzés módját ismertető irata. Pataki Sámuel orvos, királyi tanácsos, Erdély főorvosa volt. Kolozsváron született 1765. február 16-án, meghalt ugyanott 1824. április 2-án. A gyakorlati javaslatok (tisztaságtartás, ecettel való fertőtlenítés), kezelés, az érintkezéssel kapcsolatos korlátozások mellett az orvos kitért a betegség érzelmi vonatkozásaira is (5. alpont: „... mérsékelye az ember minden kivánságait, és indulattyait. A' Harag-bánat-szomorúság- és félelem igen ártalmas a Pestis idején: – ellenben, a vig- meg elégedett, és az Isteni Gondviselésre bizott Természet hathatós oltalmazó eszköz a' pestis ellen."). A megelőzés legeredményesebb módjának az ételben és italban való mértékletességet tartotta.

Ugyanakkor leírást nyújtott a gyanús holttest megvizsgálásáról („Ezek végbe menvén azután a' holt Testet a' Háziak a' kik betegségben is véle bibelődtek vetkeztessék le mezitelen, hogy azt mindenfelölről jol meg lehessen visgálni. – A' Vizsgálodó vigyázzon szorossan magára, hogy se a' holt Testhez, se a' Háziakhoz ne érjen – melyre nézve mint egy két lépésnyire ályon mindeniktől – azomban visgálya meg jol, hogy a Pestisnek elő adott meg esmertető jeleit U:M: Mirigyet, Pokolvarat, széles nagy Petetseket s.a.t. nem találya-é meg rajta") valamint a temetés módjáról – annak függvényében, hogy a halált pestis okozta-e, vagy sem.

Az Isten felé vezető út megosztása

Húszéves az utrechti remonstráns gyülekezet és a sepsiszentgyörgyi unitárius egyházközség testvérkapcsolata

November 21-én ünnepi alkalom volt a hollandiai utrechti remonstráns közösség és gyülekezetünk életében: hálaadó istentisztelet. Annak a húszévnyi barátságnak, igaz kötődésnek, élő testvéri kapcsolatnak, megannyi őszinte pillanatnak, nagy nevetéseknek, kirándulásoknak, beszélgetéseknek a felelevenítése, amely sokunknak elevenen él a lelkében. Egyéni életünkhöz és közösségi formálódásunkhoz egy újabb színt, újabb megvilágítást és hangot, mélységet és magasságot adott hozzá

A rendhagyó istentiszteleten a világháló segítségével kapcsolódtunk össze, a köszönet és hála, az elismerés és öröm hangulatában telt hálaadásunk.

A szószéki beszéd bibliai alapját közösen választottuk Marthéval, a gyülekezet egyik lelkészével: „Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők: aki énbennem marad, és én őbenne, az terem sok gyümölcsöt, mert nélkülem semmit sem tudtok cselekedni" (Jn 15,5).

Sokan vagyunk ennek a kapcsolatnak frissebb hajtásai, gyümölcsei, hiszen az igazi alapot, a gyökeret mások teremtették és erősítették: a lelkészek, akik húsz éve barátságot kötöttek, s bővítették e láncolatot mindig újabb és újabb szemekkel.

Idővel bennem szépen kikristályosodott a gondolat: nem mi vagyunk a gyümölcs. Nem mi, örökösök, akik megkaptuk ezt a szépen felépített, tiszta emberi érzésekkel összetartott láncolatot. Mi, ha jól végezzük a munkánk, egy-egy szőlőtő leszünk. Egy-egy hajtása, újabb lehetősége. S majd a mi évtizedeinkből jönnek létre újabb és újabb hajtások. Mert a gyümölcs tulajdonképpen, a gyümölcs a közös istenkeresés, az egymás elfogadása. E kapcsolat gyümölcse a hitünk megélése, az egymástól való tanulás és megerősödés. És talán mind közül a legnagyobb és legszebb gyümölcs: az Isten felé vezető útnak a megosztása. Mert ebből öröm fakad, hála, ki és beteljesedés.

Így idéztük a jó alapot, a megtartó szőlőtő erejét, amely szép és különleges hajtásokat növesztett, s minden egyes találkozás, egymásra hangolódás, egymásért elmondott imádság egy-egy újabb gyümölcsöt terem abban a kosárban, amely táplálja a bennünk lakozó lelket, s formálja életünket.

Legyen hitünk, merjünk álmodni, és higgyünk abban, hogy a jó dolgokat felkarolja az Isten is.

Így áldja meg az elmúlt húsz évet, s így vezessen a következő húsz felé.

PÉTERFI ZITA ÁGNES

Zsil-völgyi hagyományok

MÁRTON EDIT

• Kevesen tudják, hogy november 15-e nemcsak egyházalapító püspökünk, Dávid Ferenc halálának évfordulója, hanem a magyar szórvány napja is. Ilyenformán mi, a szórványban élők az emlékezés mellett ünnepelünk is. A szórványok mindig is jelen voltak, kialakultak a közösségek életében, már az apostoli korban is beszélnek diaszpórákról. 2015 óta hivatalosan is a magyar szórvány napjává nyilvánította az Országgyűlés ezt a napot.

A Zsil-völgyében kettős szórványi jelenlétről beszélhetünk. Itt nemcsak vallási, hanem nyelvi szempontból is szórványt különböztetünk meg. Ez azt jelenti, hogy ezen a vidéken kevesebb magyar és kevesebb unitárius él – szándékosan kevesebbnek mondom, nem kisebbségnek, mert a kisebbség szónak van egy pejoratív értelme, akik szórványban élnek, nem azt jelenti, hogy kisebbségben vannak, hanem azt, hogy kevesebben vannak. A szórványban élő maroknyi magyarság a tömbben élő magyarsághoz képest hátrányos nyelvi, oktatási helyzetben van, ki van téve az asszimilációnak és az elvándorlásnak. A népességfogyás legnagyobb arányban talán itt, a szórványban figyelhető meg, ezért a szórványközösségek számára rendkívül fontos a hagyományápolás, a kultúra átadása és az utánpótlás-nevelés.

Paul Gauguinnek van egy festménye, amelynek címe *Honnan jövünk? Kik vagyunk? Hová megyünk?* Ezen a képen a festő jobbról balra haladva az emberi lét állomásait festette meg külön ikonográfiai epizódokban. Ezek az emberi lét örök kérdései. Azonban a ma emberét általában csak a harmadik kérdés foglalkoztatja. Mi azonban hisszük és valljuk, hogy aki nem keresi a választ az első két kérdésre, az aligha talál megnyugtató feleletet a harmadikra.

Ebből kifolyólag született meg az ötlet, hogy egy hagyományőrző szobát rendezzünk be a paplak alsó szintjén, amely az utókornak is megőrzi majd ennek a vidéknek a sokszínűségét, amely abban rejlik, hogy az aranyosmenti, a barcasági, a mezőségi, a gyimesi, a székelyföldi, a szilágysági, a kalotaszegi, a maros- és küküllőmenti, a moldvai – és sorolhatnánk a többi vidéket – emberek éveken keresztül békességben, egymás kultúráját és hagyományait tisztelve éltek egymás mellett.

A szoba berendezésének egy részét a paplakon fellelhető és a környékről felvásárolt régi bútorok képezik. Mivel hagyományos motívumokkal ékesített festett bútorokat nem tudtunk beszerezni, ezért a meglévő, eredetileg festetlen, néhol törött, szúette bútordarabokat restauráltuk, és homoródmenti virágmotívumokkal díszítettük. A másik része a gyülekezeti tagok szekrényében lapuló, a Zsil-völgyébe magukkal hozott kelengyéknek egy-egy értékes darabja. De akad petróleumlámpa, fonókerék, székely csizma is mindezek mellett. A hagyományőrző szoba tehát nem egyetlen tájegység jellegzetességeit mutatja be, szépsége éppen a sokszínűségében rejlik. És megjegyezendő, hogy mai napig az adakozóknak köszönhetően bővül a gyűjtemény.

Ezúton is köszönetünket fejezzük ki mindazoknak, akik valamilyen formában e szoba létrejöttéhez hozzájárultak. Név szerint is kiemelnénk Barna-Szedlák Katalint és Jeszenszky Melindát, akik a Petőfi Sándor Program lupényi ösztöndíjasai és e szoba megálmodói voltak. Illyés Kálmánt és Illyés Annát, akik a szoba megvalósításának oroszlánrészét vállalták, illetve Kovács Sándor gondnok urat, Bartalus Emi pénztáros asszonyt, akik felkarolták az ötletet, és mindenben támogattak. De köszönet illeti azokat a férfiakat és asszonyokat, akiknek kézimunkája, stafírungja, múltról mesélő értékes tárgyai a szobánk ékei lettek.

Hogy honnan jövünk? Mesél e a szobának minden szeglete a múltról, a gyökerekről. Hogy kik vagyunk? A falak visszhangzanak a közös nevetésektől, a gondosan elhelyezett varrottasok őrzik az egyetértést, a sokszínűség az összetartást. Hogy hová megyünk? Ezt biztosra nem tudhatjuk, de szeretnénk, és ha rajtunk múlik, akkor egy olyan világ felé haladnánk, ahol ezután is tisztelik a múltat, megbecsülik a jelen pillanatot, és reményekkel telve építik a jövőt. Még a szórványban is!

Ők ketten…

Az utolsó dobbanással egy időben lépett ki. Könnyedén, libbenve szállt, mint ágtól levált sárgult falevél. S mert e pillanattól egy másik világ törvénye szerint kezdett el élni, nem fentről le, hanem alulról fölfelé hullott a léleklevél.

A szenvedések, kínok fájdalmas tüzes kemencéjéből. A test már napokkal azelőtt halott volt. De ő, ki mindig hűséges volt hozzá, maradt. Az utolsó kilégzésig.

Megállt az ajtóban, visszanézett. Istenem, de összetört vagy, mi lett belőled? Alig hiszem el, hogy te vagy, aki voltál.

Igazad lett. Te is el fogsz hagyni – mondogattad. Hiába erősítettelek, biztattalak, reméltettelek. Egy idő után magam sem hittem abban, amit beszéltem neked, amivel erősíteni próbáltalak, a mégis megtörténhet igéit próbáltam agyaddal is elhitetni. Pontosan tudom, hogy annak a napnak melyik óráján lett teljesen világos előtted: hazudok neked.

Megóvtál a kudarcba fulladt munka nyilvánvalóságával való szembesüléstől. Szenvedéseid ellenére kíméletes maradtál, szelíd és jóságos.

Helyet cseréltünk. Attól kezdve betegen, összetörten is erősebb voltál, mint én. A teher alatt összeroskadtam. Csodálkozol? Hogyhogy? Te csak a fájdalommal vívtad meg élet-halál harcodat. Nem panasz – valóság. Én az egymástól való elszakadás, az élni volna még jó, a köztük szeretnék még maradni egyre fogyó reményének elhalványulásával, végül azok biztos lehetetlenségének rémképével kellett folyamatosan szembenézzek.

De most, itt még pár pillanatig a közeledben, mikor végleg elváltunk, üzenem neked – mindketten győztünk. Te a fájdalmakat, én a halált. A dolgok helyükre kerültek. A régóta ismert élet törvénye beteljesedett. Te örök pihenőre, én öröklétre tértem. Te porladva maradsz ebben a világban, én Kháron hajóján átevezek a túlsó partra. Kormányosom a hit lesz, hogy átérek, s az Úr fogad s bevezet otthonába. Ő marad veled is itt, hogy csendes lehessen pihenésed, s kiket itthagytál, megvigasztalódjanak, megerősödjenek a keresztviseléshez.

Isten veled, te emberroncs, akivé lettél.

Megfordult, s a résre felejtett ajtón át, a magasba szállt.

Nem egyedül, ketten voltak. Amiként két hullám összeölelkezve kisimul valahol a végtelen óceán láthatárán is túl.

A nyolcévnyi idő alatt olyan közel került egymáshoz, hogy eggyé is lettek. Mint ők hajdanán. Elmenetelük előtt. Mindketten egy szomorú lombhullató októberi napon léptek bele az utolsó út porába. Koporsójukon megtört az őszi nap sugara, amely sóhajokká szelídítette a zokogást. Ennyit tehetett.

A fiatalabbik, akár egy felfedező, aki a sűrűben, a ciheresben utat vág, előrement. De ott is maradt. Társa, ki addig is gondolatolvasója volt, ebből megértette, hogy jó helyen van. A járomból nem húzta ki nyakát, a szekeret egyedül vitte. Addig, amíg a másik oldalra meg nem érkezett az elveszített helyettesítője.

Együvé tartoztak és összeszoktak. Merthogy szolgatársak voltak. Egyikük palásttal és Bibliával, a másik vasárnaponként imádságos áhítattal, hétköznapokon kérges tenyérrel szolgálták közösségüket, Istenüket. Mindig és mindenben igaz lélekkel, nagy szeretettel.

Azoknak a szép éveknek egyik nyarán az egyházkörben választások voltak. A körnek új esperesre volt szüksége. Egyik az idősebbiknek fia, a másik éppen palástos szolgatársa voltak a pályázók.

Az apával a paplak kapujában találkoztam. Most is szívélyesen, mondhatni barátian üdvözöltük egymást.

– Eljött az igazság órája – mondtam.

– Miféle igazság órája? Miket beszél?

– Most derül ki, melyiket szereti jobban, a fiát-e vagy a papját?

Halk mosoly jelent meg arcán.

– A választás titkos! De ha csakugyan meg akarja tudni, megfejtheti!

SZÉN SÁNDOR

„A humor Isten ajándéka” (Báró József)

Bibliafordítások

Pál Ádám volt haranglábi és vadadi nyugalmazott lelkész többször elmesélte, hogy Lőrinczi Gergely lelkész, amikor Küküllőszéplakról Désfalvára költözött, és végre berendezkedett, meghívta az atyafiakat, hogy megköszönje segítségüket a költözködéskor. Amikor koccintásra emelte poharát, ezt mondta: „Igyunk, hogy pirosodjunk, mert úgy szép a magyar, ha részeg! Máté 2,19”.

A bibliás gondnok másnap felkereste a lelkészt, és megkérdezte, hogy a tiszteletes úr ugyan bizony milyen Bibliát szokott használni.

– A Károlit – jött a természetes válasz.

Másnap újból ott volt a gondnok a tiszteletes úrnál, mert nem nyughatott, és elmondta, hogy ő is a Károli-féle fordítást olvassa, de az ő Bibliájában az idézett helyen egy szó sincs a magyarokról s az ő szokásaikról.

(Közlő: NAGY LÁSZLÓ)

SZERETETSZOLGÁLAT

Beszámoló a Gondviselés Segélyszervezet tisztújító közgyűléseiről

Folyó év novemberében került sor a Gondviselés Segélyszervezet anyaszervezetének és két területi fiókszervezetének tisztújító közgyűlésére. A választások mellett a közgyűlések napirendjén szerepelt a működési és szervezeti helyzetképek ismertetése, valamint a fejlesztési irányok és működési tervek körvonalazására. Az anyaszervezet közgyűlése számbavette a székelyudvarhelyi szociális–közösségi központ létrehozásának fejleményeit és időszerű kérdéseit is. A 2021–2024 közötti megbízatási időszakra vonatkozó tisztújítások az alábbi eredményekkel zárultak.

– Kovászna megyei (háromszéki) fiókszervezet (a közgyűlés helyszíne és időpontja: Sepsiszentgyörgy, 2021. november 4.): Gazdag Ildikó elnök, Török István alelnök, továbbá Pájer György Szabolcs, Demeter Zoltán Béla, Buzogány-Csoma István, Biró Attila és Bartha Alpár (elnökségi tagok); felügyelő Nagy Genoveva-Beatrice.

– Hargita megyei fiókszervezet (Székelykeresztúr, 2021. november 20.): Solymosi Alpár elnök, Bartha Márta alelnök, továbbá Bálint Sándor, Burus Endre, id. Szombatfalvi József (elnökségi tagok); felügyelő: Sipos László.

– A Gondviselés Segélyszervezet anyaszervezete (Székelykeresztúr, 2021. november 20.): Szabó László (elnök), Vagyas Attila (alelnök), továbbá Erdő-B Vilmos, Gazdag Ildikó, Kiss Zsuzsánna, Solymosi Alpár, Székely Andrea (elnökségi tagok); felügyelő: Pájer György Szabolcs.

A GONDVISELÉS SEGÉLYSZERVEZET ELNÖKSÉGE

Újabb ház épül kalákában Erdővidéken

A Gondviselés Segélyszervezet egyik legaktívabb önkéntescsapata Erdővidéken tevékenykedik. Programjaink közül a legnagyobb anyagi és emberi erőforrásokat megmozgató kezdeményezések a házépítési projektek. Szervezetünk az elmúlt öt esztendőben három esetben is felkarolt tűzkárosult erdővidéki családokat egy-egy új lakóház kalákában történt felépítésével, valamint az ezekhez szükséges széleskörű adománygyűjtésekkel.

Legutóbbi, immár negyedik házépítési segélyakciónk egy kicsit más jellegű. Ezúttal egy 54 éves, huszonkét éve tolókocsiban élő baróti férfi, Péter Csaba álmának megvalósításában működünk közre. Csaba tizenhárom éve él szerény körülmények között egy baróti munkásszálló második emeletén. Régi álma, hogy építsen egy kis házat erkéllyel, kiskerttel, virágokkal. Ennek érdekében az elmúlt évtized során mintegy 3500 eurót takarított meg. A baróti születésű Bartha Attila református lelkipásztor felajánlotta, hogy szülővárosában levő saját telken ingyenesen helyet biztosít a Csabának építendő kis háznak. Ezek után keresték meg segélyszervezetünket, hogy segítsünk az álom megvalósításában, az új otthon megépítésében.

Látva, hogy Csaba következetesen és határozottan kitart házépítő szándéka mellett, vállaltuk a kihívást, és 2021 júniusában nekikezdtünk a munkának. Több szervezet és magánszemély fogott össze, bankszámlát nyitottunk, felhívásokat fogalmaztunk meg, sajtótájékoztatót szerveztünk, és a rendelkezésünkre álló pénzzel, építőanyag-adományokkal nekifogtunk a ház építésének. A közösségi médiában (Facebook) létrehoztunk egy csoportot *Építsünk otthont Csabának!*

névvel, amelyben minden eddigi lépésről, adományról és támogatásról, a munkafolyamatok részleteiről írásos és fényképes beszámolókat osztottunk meg.

Sokan álltak mellénk: Málnási Csaba építőmérnök ingyenesen tervet készített, építkezési anyagokat forgalmazó cégek engedményeket biztosítottak és építőanyagokat adományoztak, mások ingyenes fuvarozással segítettek, vannak, akik kétkezi munkával járultak hozzá a közös álom megvalósításához, és léteznek olyan építkezési vállalkozók, akik 8-10 tagú munkáscsapattal több napon át dolgozva támogatták az ügyet. Hálásak vagyunk minden eddigi adományért, segítő gesztusért! A ház mára már felépült, állnak a falak, és reméljük, hogy a gondviselő Isten segedelmével még az idén tető is kerül rá, illetve a nyílászárók is a helyükre kerülnek. Köztudott, hogy amikor egy új építésű ház „pirosban áll", akkor a befektetés még csak a harmadánál tart, ezért a folytatáshoz további erőforrásokra lesz szükségünk.

Ezúton is tisztelettel kérjük beszámolónk olvasóit – ha lehetőségeik engedik –, támogassanak bennünket Csaba álmának megvalósításában. A nagylelkű

segítség nemcsak a kedvezményezett személy javát szolgálja, ugyanis annak nevelő, közösségépítő hatása is van, kiváló követendő példa, amely erősíti közösségeinkben az összetartozás érzését. Pénzadományaik célba juttatásának módjáról a fent említett Facebook-felületeken találnak adatokat.

DEMETER ZOLTÁN

NŐK VILÁGA

Támogassuk a lókodi öregotthont!

Az Unitárius Nők Országos Szövetsége adománygyűjtést szervez a Lókodi Kiss Rozália Ökumenikus Öregotthon támogatása céljából.

2019-ig a nőszövetségek havonta látogatást szerveztek, és adományokat adtak át az idősotthon megsegítésére, alkalmanként kis műsorral, személyes ajándékkal is kedveskedve a lakóknak. Az utóbbi másfél évben, a Covid-19-járvány miatt, a nőszövetségi tevékenységek jelentős része elmaradt, akárcsak az UNOSZ 2020. és 2021. évi közgyűlése. Így az öregotthon évi szokásos látogatási programjának összeállítása sem valósulhatott meg. Nem tudhatjuk, hogy mikor áll helyre a rend, és mikor találkozhatunk újra a valós életben. Addig is szeretnénk a helyi nőszövetségeket, egyházközségeket és a jóakaratú, adományozni óhajtó hittestvéreinket arra buzdítani, hogy támogassuk anyagilag az öregotthon működését, ezáltal is kifejezve együttérzésünket és segítve a bentlakó idősek ellátását. Jelen körülmények között ennek legbiztonságosabb módja a pénzbeli adományok banki átutalásával történhet meg, Zakariás Klára igazgatóval való előzetes egyeztetés után. Elérhetősége: 0744 695 154.

Az adományokat az öregotthont működtető Jakab Lajos Alapítvány bankszámlájára lehet utalni:
Fundația „Jakab Lajos"
Cod fiscal: 7679260
CONT IBAN: RO56RNCB0156016543200001
BANCA COMERCIALĂ ROMÂNĂ Odorheiu Secuiesc

Támogatásukat előre is megköszönve, az UNOSZ választmányának nevében tisztelettel:

DIMÉNY CSILLA JÚLIA elnök

Felhívás előfizetésre

A ***Nők Világa*** kiadványunk 2022-ben is négy alkalommal jelenik meg: húsvétra, nyáron és ősszel, valamint karácsonyra. Az előfizetési díj egy évre postaköltséggel együtt 15 RON. Szabadárusításban, postaköltség nélkül egy példány ára 2,5 RON.

Előfizetni a köri elnökök vagy az egyházközségek közvetítésével lehet, illetve személyesen Asztalos Klára UNOSZ-titkárnál.

Az előfizetési díjat a következő bankszámlára kérjük utalni:
ASOCIATIA FEMEILOR UNITARIENE DIN ROMANIA
CUI/CF: 9343746
Cod IBAN: RO47 BTRL 0130 1205 9214 39XX
Banca Transilvania Cluj
Határidő: 2022. március 1. Telefon: 0740 685 087
Villámposta: klariasz44@gmail.com

Aki szeretné a *Nők Világát* rendszeresen olvasni, kérjük, fizessen elő idejében!

IFJÚSÁGI OLDAL

Karácsonyi úton levéseink

MAGYARI ZITA EMESE

• Hiszek abban, hogy van egy adott, jól meghatározott pont, egy pont az időben, az a pillanat, amikor az ember úgy érzi, megérkezik. Az órák, percek lassú, konok kattogása mintha elhalkulna. A percek feltartóztathatatlan egymásutániságának járása mintha lelassulna. A hétköznap átalakul. Valami más történik. Mintha létünk ellentmondásai között az egyik legszebb diadalt vélnénk felfedezni. Valóban megtaláljuk az ünnepet. Mintha az öröklét az idővel érintkezne. Igaz, csak pillanatokig tart – Pilinszkyvel vallom, hogy ilyen a valódi ünnep.

Gyerekként mindig úgy hittem, hogy karácsonykor megáll, vagy legalábbis lelassul az idő. Aztán ahogy teltek az évek, és létem falán sokasodtak az évgyűrűk, egyre többször éreztem, az ünnep csak úgy elillan. Fényes pompába öltözött tereken, a bevásárlóközpontok kígyózó sorai között, a folyamatos úton levéseimben egyre többször próbáltam fürkészni azokat a pillanatokat, amikor a „nagy” zajban felfedezni vélem azt a csendet, amely segít kicsit megállítani az időt, és volt/van, hogy nem leltem... Aztán dacos kérdéseimbe süppedve, égre emelt tekintettel kérdeztem tőle és magamtól: „Mondd, mégis hogy lesz ünnep az ünnep?” Ezekben a furcsa időkben, az online térbe szorulva, idén is sokszor kérdeztem... Majd ahogy egyre közelebb és közelebb kerültünk az ünnephez, újra gyermeki hittel kezdtem bízni abban, hogy a mélységes sötétben idén is világosság támad, hogy az égen idén is megjelenik az irányt mutató csillag.

Talán ebben az évben erősebben, mint valaha vártunk arra, hogy a sötétségben világosságként megjelenő csillag felderengjen létünk egén, talán ebben az évben még erősebben vártunk arra a bizonyos isteni jelre. Az erőt adó, biztonságot nyújtó, csendes, néma de igaz ölelésre. S bár körülöttünk, bennünk sok minden megváltozott, bár tudjuk, úgy nem lehet indulni, valahogy idén még erősebben vártunk arra, hogy a bölcsekkel együtt elinduljunk, és újra megérkezzünk.

A bölcsekkel együtt minden évben elindulok. Évről évre csatlakozom a képzeletem szerint idős, az élet kihívásaitól megviselt arcú, deres halántékú bölcsekhez, velem ellentétben ők mindig tétovázás nélkül, határozottan indulnak. Útközben a lét nagy kérdéseire keresünk válaszokat, és határozottságuk ellenére útközben mindig eltévedünk. Ez a látszólagos kudarc azonban nem hátráltatja őket, mindig tovább indulunk, és ebben a továbbindulásban van egy erős hit, amit évről évre tanulni szeretnék tőlük. Van ebben valami különös erő, van ebben valami erős vágy, az a biztos bizalom, hogy a csillagot követve megérkeznek oda, ahol lenniük kell.

Tudom, másmilyen ez az ünnep, de azt hiszem, nem csupán a körülmények határozzák meg. A mi jelenlétünktől is függ. A kérdés az, hogy mennyire vágyunk a valódi fényre, mennyire vágyunk az ünnep lényegére. Ki tudjuk-e zárni az elvárásokat, a sürgető felszólításokat, hogy ilyenné vagy olyanná formálódjunk? Tudunk-e belül, bent, a lélekben igazi, valódi ünnepet ülni? El merünk-e indulni évről évre a bölcsekkel együtt a csillag vezette úton? Beismerjük-e, hogy „az ember van, hogy eltéved”? És meg tudunk-e érkezni lélekben a betlehemi jászolhoz bizonytalanságainkkal és bizonyosságainkkal együtt? Aztán őszintén, tisztán, emberien ünnepelni?

Hiszem, hogy van az a pont az időben, amikor a nagy mindenségben érezni véljük a szentséget. Amikor a folyton fogyó időnk egy pillanatra lelassul, és az isteni szeretetben megfürdőzik a lelkünk, újra feltör bennünk mindaz, ami tisztán emberi, és a bölcsekkel együtt mi is örvendezünk. Ilyenek a karácsonyi megérkezéseink, amelyek szinte feljogosítanak arra, hogy a mindennapokban a Jézus által közénk hozott együvé tartozásnak tapasztalatát tegyük bizonyossággá.

A kérdés csupán annyi, hogy elindulsz-e, ha felragyogott a csillag?

Magyar festőművésznő, Füzesgyarmat szülötte (1915–2005)
Kocsordi látvá-nyosság
Tollforgató
Füzesgyarmat szülötte, világbajnoki ezüstérmes labdarúgó („Zanár Úr”)
Katonai egység (1918–19) volt, emlékműve Kocsordon van
Francia arany
Mérges a kutya
SZ
Svéd autójel
Magatok
Őszi bálok jelzője
Togó fővárosa
Kenőanyag
Sánc
Magyar szobrász volt (Miklós)
Zorro jele
Skálahang
Vízilabda
Kályhában ég
Az egyik égtáj
Beteget gondoz
Kiönt a folyó
Hosszú, angolul (LONG)
Helynév része!
Az energia jele
Sándor, becézve
Össze-omlik
Alacsony vízállású
Iglu közepe!
Nyugat
Hidrogén
Ajtót szélesre nyit
Hiteles mérték
Kiló
Mesebeli nénike
Női hangnem
Newton
Izzó
Apu társa
Részben leáll!
Korjelző rövidítés
Pontos időmérő
Maláj tőr
Házvég!
Porcelán-edény
Uralkodó ül
Irodalmi folyóirat
Az idő jele
Hajóhíd
Belga autójel
Folya-dékkal való telítés
Alaktalan
Esetleg
Árendás
Liftesfiú
Féltucat
Alom szélei!
A tárgy ragja
Kést használ
Középen leng!
Hungary
Kipling kígyója
… tesz, becsap
Kálium vegyjele
Elhízás jele
„Beszél” a tyúk
Szemmel érzékel
Méretes

UNITÁRIUS KÖZLÖNY
Kiadja a Magyar Unitárius Egyház, Kolozsvár
Alapítási év: 1888. Új sorozat (1990-től)
Megbízott szerkesztőbizottság: dr. Andorkó Júlia Eszter szerkesztő, Rácz Norbert Zsolt főjegyző, felelős szerkesztő.
Munkatársak: Asztalos Klára (Nők világa), Magyari Zita Emese (Ifjúsági oldal), Czire Alpár (fotó), Forrai Tibor (keresztrejtvény), Szombatfalvi Etelka (Gyermekoldal), Szabó László (Szeretetszolgálat).
Tördelés: Virág Péter. Olvasószerkesztő: Dénes Gabriella.
Nyomtatás: Idea Nyomda, Kolozsvár.
Postacím: 400105 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9.
tel./fax: (0)264 593 236/(0)264 595 927; kozlony@unitarius.org
A lapszám letölthető: kozlony.unitarius.org

Lapterjesztés és adminisztráció: **Gáspár Péter** és **Mezei Melinda**. A lapok kiszállításával kapcsolatos felvilágosítás: **Verbum Egyesület,** tel.: 0264 596 478.
A kéziratok szerkesztőségbe érkezésének határideje: a tárgyhó előtti hónap **15-e**. Kéziratokat nem őrzünk meg, és nem küldünk vissza. Közlésre szánt fényképeket kérésre visszaküldünk. A lapban közölt írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség nézeteit. ISSN 1220-8418
Támogatók: Romániai Magyar Demokrata Szövetség és Communitas Alapítvány; Bethlen Gábor Alap.

Kedves Gyerekek!

December van. Csilingelő, kicsinyke csengők, narancsillat, diótörés feletti szülői mosoly, mindenkinek osztogatott ilyen-olyan finom csemege, karácsonyi dallamok, őszinte gyermeki örömök teszik e hónapot varázslatossá. Az otthon melegében biztosan szorgosan ragaszt, fest, varr és vág kis kezetek, hiszen közelednek a meghitt ünnepek. Az adventi várakozásban remélem, hogy a karácsonyi dalok gyakorlásában, egy-egy hópihében és emberek mosolyában vagy az éjjel besütő ezüstös holdvilágban számtalan alkalommal lelketekben Istennel találkoztatok. Sose feledjétek, önmagatokban és e világban mindenhol a jó Isten a létező szeretet, és látja csodálatos lelketeket. Énekeljetek, imádkozzatok, mert hallja mindet, és örül őszinte, tiszta teremtményeinek! Évezredes, évszázados, évtizedes történetekkel teli e hónap, és amennyiben figyelmesen hallgattok a felnőtt emberek szavaira, sokat tanulhattok az ünnepről, a szokásokról és szeretteitek felidézett gyermekkori történetei is örök emlék lehet számotokra, amelyre majd felnőttként is emlékezni fogtok! Áldott, békés karácsonyt kívánok!

1. feladat

Osonjatok be a fürdőszobába, keressétek meg a fülpucoló pálcikás tasakot, majd a ragasztót, és indulhat is a barkácsolás. Egy általatok választott papírra, kartonra (én a zöld színespapírt választottam) ragasszátok rá az egyik fülpiszkálót, majd sorba rá a többit is óvatosan, mígnem egy hópehelyformát alakítotok ki belőle.

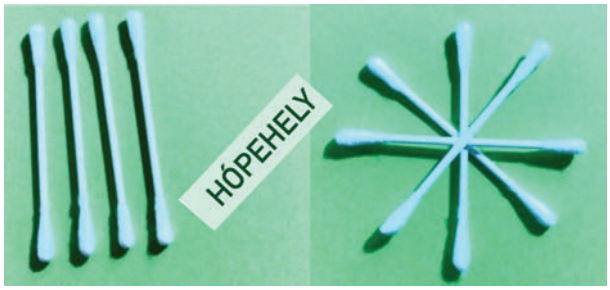

Nem feltétlen kell az én példámat követnetek, legyetek bátran kreatívak. Nincs két egyforma hópehely, ahogy ember sem. Jó munkát kívánok!

2. feladat

Olvasd el figyelmesen a mondat elejét, és karikázd be a helyes választ! Amennyiben a válaszadás során segítségre van szükséged, kérdezd meg a lelkészedet vagy valakit, akinek válaszaiban mindig bízhatsz.

- Jézus születési helye: Betlehem, Jerikó, Olajfák hegye.
- Jézus édesanyjának a neve: Éva, Rebeka, Mária.
- A felsoroltak közül meglátogatták a: tengerészek, bölcsek, villanyszerelők.
- A kis Jézus alvóhelye: matrac, jászol, kiságy.
- A kis Jézus ajándéka: mirha, labda, csörgő.

Templomi éneklésünk kísérőiről

• Enyedi Pál, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzene Tanszéke doktori iskolájának orgonajátékra szakosodott oktatója és Márk Attila árkosi unitárius kántor közös munkáját veheti kezébe az olvasó. A többkötetesre tervezett munka első kötete a Magyar Unitárius Egyház és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoportja közös kiadásában jelent meg.

Hatalmas vállalkozás első kötete ez, amely minden további nélkül hiánypótló. E vállalkozás megvalósításához a szikrát Márk Attila 2012-es kutatásai adták: abban az évben az árkosi eklézsia száznegyven éves Kolonics-orgonájának felújítására és bemutatására készült, így az énekvezér kutakodni kezdett az egyházközségi irattárban. Munkájának nem várt gyümölcse lett: a szakirodalom sem tudott az egyházközség korábbi orgonájáról, amelyre vonatkozóan iratokat talált. Márk Attila tanulmányt írt az egykori orgonáról, amely a *Magyar Egyházzene* folyóiratban jelent meg. Abban a folyóiratban, amelynek orgonás rovatát Enyedi Pál szerkesztette. Így esett, hogy a kötet szerzői kapcsolatba kerültek közös szenvedélyük, az egyházzene és az orgona révén.

2014-ben a két szerző már közösen dolgozott: Márk Attila a Háromszék-Felsőfehéri Egyházkör eklézsiáinak irattári anyagait fésülte át, összefoglalta azokat, míg Enyedi Pál az orgonák helyszíni vizsgálatával és leírásával foglalatoskodott, az irattári források alapján készült fejezetek ellenőrizte, szükség szerint kiegészítette. Egyházunk 2015-ben bízta meg a szerzőpárost az egész egyház orgonatörténetének feldolgozásával és megírásával a felekezet fennállásának 450. évfordulója tiszteletére. Enyedi Pál és Márk Attila már nemcsak egyetlen kör orgonáival foglalkozott, és nemcsak folyóiratokban cikkezett, hanem könyvet tervezett.

Sok-sok olyan egyházközségi iratról verte le a port a szerzőpáros, amely hangszerekről, anyagi nehézségekről, nemeslelkűségről, áldozatvállalásról regélt: az egyházközségi hangszerek történetének lapjai egyházunk múltjáról is mesélnek.

Rengeteg az újdonság, amely kutatómunkájuk nyomán napvilágra és az olvasók elé került. Ahhoz, hogy képet alkossunk arról, milyen hatalmas megvalósításról is van szó, elég, ha belepillantunk a kötet előszavába, annak is a köszöneteket megfogalmazó részébe. A kutatópáros fáradhatatlanul utazott, lelkészekkel, énekvezérekkel, harangozókkal, levéltárosokkal, orgonaszakértőkkel, muzeológusokkal, latin szakosokkal, történészekkel stb. tartotta a kapcsolatot, jegyzetelt, összevetett, keresett, elemzett és végül letette az asztalra ezt a munkát.

A kötet első fejezetei az erdélyi és magyarországi orgonaépítés történetéhez is hozzájárulva mesélnek az unitárius egyházban kialakult hangszerhasználati szokásokról.

A kötetben megtaláljuk a Háromszék-Felsőfehéri és a Székelyudvarhelyi Egyházkör minden eklézsiája orgonájának vagy orgonáinak történetét. A Háromszék-Felsőfehéri Egyházkörben az iratok az 1815–1966 közötti időszak áttekintését tették lehetővé. A Székelyudvarhelyi Egyházkörben az 1817–2019 közötti időszakot kutatták a szerzők.

A kötetet képanyag, név- és helységmutató, az egyházkörök orgonáit ismertető táblázatok, ábrajegyzék, korabeli iratok, válogatott dokumentumok, illetve a megértésüket segítő szómagyarázat, forrás- és irodalomjegyzék gazdagítja.

U. K.

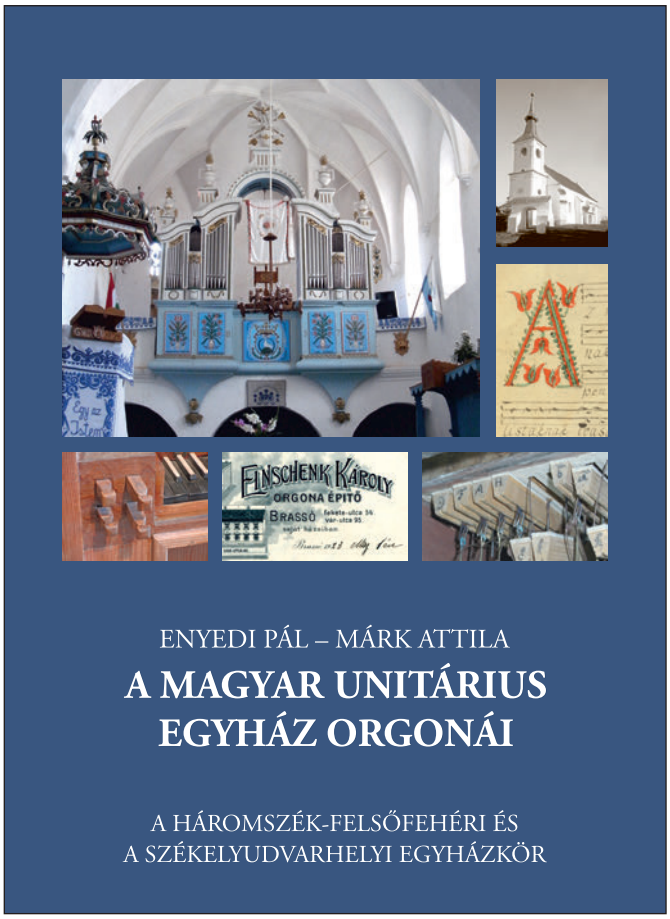

Balázs Tamás lelkész (Magyarszovát), **Dénes Erzsébet** segédlelkész (Székelykeresztúr), **Dimén-Varga Tünde** pszichológus (Székelyudvarhely), **Gálfalvi Gábor** ny. iskolaigazgató (Alsóboldogfalva), **Koppándi Botond Péter** teológiai tanár (Kolozsvár), **Márk Attila** énekvezér (Árkos), **Márkos-Mátyás E. Zita** angoltanár (Küküllődombó), **Márton Edit** lelkész (Petrozsény), **Nagy László** lelkész (Marosvásárhely), **Pavelka Attila** kórházlelkész (Marosvásárhely), **Péterfi Zita Ágnes** lelkész (Sepsiszentgyörgy), **Szén Sándor** ny. lelkész (Siménfalva), **Tőkés Lóránt** lelkész (Csokfalva)